

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Мета роботи – ознайомити з інноваційними формами проведення модулів з підвищення кваліфікації вчителів початкової школи та вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) за накопичувальною системою організації освітнього процесу кафедри дошкільної та початкової освіти факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв в НУЧК імені Т. Г. Шевченка.

Відповідно до мети визначено **задачі дослідження**: уточнити педагогічну сутність та особливості процесу підвищення кваліфікації в інноваційному середовищі, експериментально обґрунтувати інноваційні форми та організаційно-педагогічні умови удосконалення процесу підвищення кваліфікації педагогів у контексті інноваційних змін в освітньому просторі.

Методологічною основою дослідження є комплекс підходів: діалектичний, що дозволяє об'єктивно підійти до логіки розвитку системи підвищення кваліфікації педагогів, що реагує на світові тенденції за умов інноваційних змін у суспільстві та освітньому процесі; особистісно-діяльнісного, що передбачає розгляд процесу підвищення кваліфікації педагогів у межах системи діяльності (Б. Ананьєв, Л. Буєва, Л. Виготський, Е. Зеєр, І. Зимня, О. Киричук, Г. Костюк, О. Леонт'єв, Б. Ломов, А. Маркова, В. Петровський, С. Рубінштейн), аксіологічного, що уможливує визначення ціннісних орієнтирів педагогів у процесі підвищення кваліфікації педагогів (Г. Балл, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Ничкало, О. Савченко, В. Сухомлинський); компетентнісного підходу (Н. Бібік, Л. Ващенко, Б. Гершунський, І. Грішина, Л. Даниленко, Е. Зеєр, Л. Карамушка, О. Локишина, А. Маркова, В. Маслов, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко, А. Хуторський).

Для вирішення поставлених задач використовувались теоретичні (порівняльний аналіз, синтез, узагальнення, моделювання) та емпіричні методи (спостереження, анкетування, експеримент, аналіз документації), теоретичні положення філософії освіти щодо професійного розвитку та саморозвитку особистості в системі безперервної освіти.

Наукова новизна. Розроблено та реалізовано змістове наповнення технології підвищення кваліфікації педагогів за педагогічною моделлю накопичувальної системи організації освітнього процесу. Упроваджено інноваційні педагогічні форми, орієнтовані на професійний розвиток педагогічних кадрів та активізацію їх професійної самоосвіти. Поширено уявлення про механізм індивідуальних освітніх маршрутів підвищення кваліфікації в умовах функціонування інформаційно-освітнього середовища.

Висновки. Практично доведено, як законодавчі акти уможливають права педагогів до вільного обрання форми навчання, завдяки яким можуть підвищувати свій рівень профкомпетентності.

Обґрунтовано, що педагогічними умовами ефективного підвищення кваліфікації учителів НУШ та вихователів ЗДО до впровадження інноваційних форм навчання є набуття власного досвіду педагогів завдяки участі в міжнародних проектах, інтерактивних тренінгах. Продемонстровано впроваджену розроблену програму і зміст технології підвищення кваліфікації педагогів за педагогічною моделлю накопичувальної системи організації освітнього процесу кафедрою дошкільної та початкової освіти факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв в НУЧК імені Т. Г. Шевченка.

Ключові слова: підвищення кваліфікації педагогів, інноваційні форми навчання, накопичувальна система організації освітнього процесу.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. Підвищення кваліфікації – основа розвитку безперервної якісної освіти. Декларативні заяви про реформування практики підвищення кваліфікації педагогічних кадрів активно лунали від початку 2000-х років. Однак лише з прийняттям Закону України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 р., який набрав чинності 28.09.2017 р., а також із трансформаціями загальної середньої освіти в Україні, відображеними в документі «Нова українська школа», почалися конкретні зміни в усталених, проте застарілих на часі формах і методах системи післядипломної педагогічної освіти.

Успішне запровадження нових механізмів підвищення кваліфікації знайшло підкріплення у низці підзаконних актів: Про деякі організаційні питання щодо підготовки педагогічних працівників для роботи в умовах Нової української школи (2018), Про затвердження Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти (2018). Крім того, Кабінетом Міністрів України від 21 серпня 2019 р. за № 800 прийнято постанову «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», якою затверджено порядок, процедуру, види, форми, обсяг, умови, механізм оплати, процедуру визнання результатів підвищення кваліфікації.

Відтак у новітній період реформування виникає нагальна потреба у створенні альтернативних навчальних планів і програм підвищення кваліфікації педагогів існуючим в інститутах післядипломної педагогічної освіти. Внесення концептуальних змін у змістову частину навчальних планів і програм зумовлює необхідність створення нових організаційних механізмів у практиці підвищення кваліфікації педагогічних працівників з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду. Отже, теоретична складова на сьогодні в цілому проопрацьована, проте бракує конкретних втілень.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Науковці розглянули та узагальнили зарубіжний досвід з підвищення кваліфікації та з перепідготовки педагогічних кадрів у Республіці Білорусь, Республіці Казахстан, Фінляндії (В. Ковальчук [8]), у Франції (Л. Гранюк [9], К. Корсак [9], В. Лашихіна [11], С. Синенко [17], Н. Скрипчук [18]), у Великій Британії (О. Старостіна [20]), в Уельсі, Шотландії (Ю. Кіщенко [6], А. Соколова [19]), в Німеччині (Т. Вакуленко [1], В. Гаманюк [3]), у Греції (О. Проценко [16]), у Канаді (Н. Мукан [14]), у Китайській народній республіці (Н. Котельнікова [10], О. Шацька [21]), розвиток післядипломної педагогічної освіти в країнах Західної Європи (С. Синенко [17]), у США (О. Габелко [2]).

В. Луначек зупинився на нових можливостях Закону «Про освіту», окреслив тенденції в умовах глобалізації, наголосив на актуальності підвищення кваліфікації шляхом трансферу педагогічних і управлінських технологій у сфері освіти» [12], Н. Клокар запропоновано етапне проходження підвищення кваліфікації педагогічними працівниками: I етап – підготовчий, мотиваційний, докурсовий етап – педагогічне діагностування, II етап – навчально-контрольний, базовий – курси підвищення кваліфікації, III етап – етап практичної реалізації оновлених і здобутих знань, вироблених умінь та навичок під час курсів підвищення кваліфікації, післякурсів [7]. Г. Єльнікова окреслила підвищення кваліфікації педагогічних працівників, у т. ч. керівників, професійно-технічних навчальних закладів, навчання на підприємстві [5].

У роботі Л. Оліфіра усебічно розглянуто теоретичне підґрунтя підвищення кваліфікації за накопичувальною системою. Узагальнено розвідки за останнє десятиліття, де висвітлені теоретичні та методичні засади накопичувальної системи підвищення кваліфікації та запропоновано авторське тлумачення поняття «накопичувальна система організації освітнього процесу».

Окресливши організаційні моделі підвищення кваліфікації працівників освіти, що мають системний характер, автор визначає особливості моделей: «поетапне опанування не менше п'яти компетентностей, опанування окремих компетентностей, донавчання дистанційно, верифікація результатів навчання слухачів, набутих в інших закладах/установах/організаціях або шляхом інформальної освіти» [15].

У контексті сьогодення зазначена проблема залишається поки що недостатньо розробленою і апробованою. Це спонукає до створення інноваційних форм проведення модулів та апробації змісту та технологій підвищення кваліфікації з метою ефективності інтелектуального розвитку педагогів, оволодіння ними вмінням самостійно вчитися.

Мета статті – ознайомити з інноваційними формами проведення модулів з підвищення кваліфікації вчителів початкової школи та вихователів ЗДО за накопичувальною системою організації освітнього процесу кафедри дошкільної та початкової освіти факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв в НУЧК імені Т. Г. Шевченка.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного та/або експериментального дослідження із зазначенням методів дослідження. На першому етапі (2017–2018 рр.) проаналізовано науково-методичну літературу з досліджуваної проблеми, найкращі практики із впровадження накопичувальної системи організації освітнього процесу в світі та в Україні, сформульовано гіпотезу дослідження, окреслено зміст роботи з підвищення якості педагогічної освіти в Україні через розвиток демократичної культури викладання.

Значний інтерес викладачів кафедри дошкільної та початкової освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка до проблеми розвитку культури демократії в педагогічній освіті став поштовхом до проходження міжнародного стажування в рамках реалізації проекту «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті в Україні, Норвегії та Палестині».

Визначено стан розроблення означеної проблеми в теоретико-практичному аспекті, проведено констатувальний експеримент для виявлення рівня сформованості професійних компетентностей педагогічними працівниками з підвищення кваліфікації як на основі оцінювання, так і визнання результатів традиційного навчання. Розпочато розроблення методики, добір дидактичного матеріалу, навчальних планів, програм та курсів підвищення кваліфікації як викладачів вищої школи, так і вчителів початкової школи та вихователів ЗДО.

На другому етапі (2018–2019 рр.) упроваджено в освітній процес розроблену методику поетапного формування професійних компетентностей педагогічними працівниками з підвищення кваліфікації; проведено формувальний експеримент, розроблено критерії та виявлено рівні сформованості зазначеного феномена.

На третьому етапі (2019–2021 рр.) заплановано здійснити контрольний етап педагогічного експерименту, проаналізувати кількісно-якісні результати експериментального навчання; визначити ефективність запропонованої методичної системи з формування професійних компетентностей педагогічними працівниками з підвищення кваліфікації у межах вищої школи; сформулювати та теоретично обґрунтувати отримані висновки.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

З огляду на переорієнтацію сучасної освітньої системи та впровадження концепції Нової української школи постає нагальна потреба у перепідготовці учителів початкової школи та вихователів ЗДО, здатних працювати в нових умовах. Можливість вирішення цієї проблеми вбачаємо у залученні студентів та викладачів до міжнародної проектної діяльності. Відповідно кафедра дошкільної та початкової освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка долучилася до грантового проекту «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті в Україні, Норвегії та Палестині» (СРЕА-ЛТ-2017/10037), який реалізується Університетом Південно-Східної Норвегії за підтримки Норвезького агентства міжнародного співробітництва та підвищення якості вищої освіти в партнерстві з Національним педагогічним університетом імені М. П. Драгоманова, Донбаським державним педагогічним університетом, громадськими організаціями «Інститут досліджень миру Близького Сходу» (Палестина), «Учбово-методичним науково-інформаційним центром» (Україна), «Європейським центром імені Вергеланда» (Норвегія).

Проект розрахований на кілька модулів. У межах I модуля з метою удосконалення професійної підготовки та для якісного упровадження професійних компетентностей в освітній процес відбувся очний тренінг від професорсько-викладацького складу Університету Південно-Східної Норвегії. У подальшому було розроблено програми відповідних дисциплін, а також лекційні та практичні заняття, що ґрунтувалися на засадах демократії.

Під час дистанційного курсу (II модуль) навчання та супровід здійснювалися за програмою стажування (на базі навчальної платформи Google Classroom), учасники розробляли власну програму для навчання десяти осіб, дотичних до освіти (студенти педагогічних факультетів, викладачі кафедр, вчителі/директори шкіл, працівники відділів освіти), та відповідно її оформлювали (грудень 2018 року – квітень 2019 року).

Інформацію про очний етап стажування та ключові ідеї впровадження демократії в освітній процес було обговорено на засіданні кафедри дошкільної та початкової освіти (обмін інформацією між учасниками різних секцій) (листопад 2018 року), на вченій раді факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв (грудень 2019 року) та на вченій раді університету (березень 2019 року).

14 вересня 2019 року на базі Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка відбувся Другий інноваційний освітній форум, до якого долучилися вітчизняні педагоги та безпосередню участь взяли засновники та організатори проекту, зокрема представниця з Норвегії Інґрід Рейте Крістенсен та он-лайн з Палестини – Ойвінд Вістром.

Діяльність у межах III модуля проекту передбачала проведення тренінгів для педагогів початкової ланки освіти. Для цього було укладено договір про співпрацю від 4 жовтня 2019 року між Національним університетом «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка в особі ректора, д.п.н, проф. М. О. Носка з однієї сторони та начальника управління освіти Чернігівської міської ради В. О. Білогури з іншої сторони, враховуючи взаємну зацікавленість у розвитку співробітництва, з метою ефективного використання спільних можливостей у сфері освіти. До тренінгової діяльності факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка через Інтернет-мережі запросив учителів початкових класів та вихователів ЗДО м. Чернігова та Чернігівської області зареєструватися та взяти участь в Інноваційних курсах підвищення кваліфікації педагогів «Супергерої» (дошкільна та початкова освіта) 16.10–18.10.19 року у центральному корпусі університету (вул. Гетьмана Полуботка, 53). У навчальному плані з підвищення кваліфікації педагогів НУШ ураховано положення постанови Кабінету Міністрів України щодо загального обсягу годин для

працівників закладу загальної середньої освіти, який не повинен перевищувати 150 годин на п'ять років, а для педагогічних працівників дошкільного закладу освіти – 120 годин на п'ять років [4].

Визначено мету курсів – підвищення кваліфікації педагогів в інноваційному форматі, знайомство з освітніми трендами від українських, норвезьких, чеських учених, тренерів, можливість мережування, знайомств, натхнення, отримання педагогами сертифікатів державного зразка. Цільовою аудиторією стали учителі початкових класів в НУШ (15 учасників) та вихователі закладів дошкільної освіти (15 учасників). Занонсовано, що термін навчання спирається на накопичувальну систему, тому передбачає 3 модулі – I модуль – (3 дні) 16.10–18.10.19 року, II модуль – дистанційний, III модуль – (3 дні) кінець січня 2020 (надання сертифікату).

Для всіх охочих долучитися до підвищення кваліфікації педагогів в інноваційному форматі викладено в Інтернет-мережі умови участі. Зауважено, що програма надає можливість педагогам пройти навчання за підтримки НУЧК та проекту «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті в Україні, Норвегії та Палестині».

Звернено увагу потенційних учасників на особливості навчання: тренінгові підходи, європейські демократичні практики, сертифіковані тренери, науковці, можливості вибору тем, постійні зворотні зв'язки від учасників, нетворкінг, пост-підтримка. Організатори ознайомили майбутніх слухачів курсів з контентом та тематикою, зокрема STEAM-освіта для дошкільників та молодших школярів, ейдетика: секрети ефективного запам'ятовування, профілактика професійного вигорання, булінг: шляхи попередження, робота з дитячою агресивністю, правопікульне малювання, теорія Покоління, виховання сучасних дітей та ін. Наголошено, що організатори зобов'язуються провести неформальне якісне навчання, що завершиться довідкою про підвищення кваліфікації державного зразка від НУЧК імені Т. Г. Шевченка (ліцензія МОН України, протокол №85 від 05.10.2011 р. (наказ МОН № 2035-л від 01.11.2010 р.).

Проект реалізовано за сприяння ректорату Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка та підтримки міжнародного проекту «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті в Україні, Норвегії та Палестині». Організатором курсів стала кафедра дошкільної та початкової освіти на чолі із завідувачем кафедри, доктором педагогічних наук, професором Стрілець С. І. Учасників курсів привітав перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи, доктор історичних наук, професор Дятлов В. О. та тренер міжнародного проекту «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті в Україні, Норвегії та Палестині», доцент математики Університету Південно-Східної Норвегії Сікундер Алі Бабер.

I модуль навчання тривав щодня (16.10–18.10.19 року) з 12.00 до 18.00. Були залучені 35 зареєстрованих слухачі курсів, з-поміж них – 26 учителів початкових класів та 9 вихователів ЗДО.

Учасники проекту «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті в Україні, Норвегії та Палестині» презентували тематику тренінгів, що проводилися у межах курсів і вирізнялися розмаїттям й актуальністю. Викликав неабиякий інтерес серед учасників курсів, тренінг як-от: «Демократичні засади використання інноваційних технічних та мультимедійних засобів навчання математики». Тренінг розроблено та апробовано спільно з магістранткою Коток Вікторією, яка є співавтором мультимедійної навчально-освітньої системи «KM Media ED PROFI», створеної для Нової української школи – професор Стрілець С. І., «Математика як інструмент розвитку демократії», «Цифрові інструменти в роботі сучасного вчителя» – доцент Стрілецька Н. М., «7 лайфхаків розвитку критичного мислення дітей» – доцент Турчина І. С., «Дослідно-експериментальна робота дітей дошкільного віку за програмою «STEAM-освіта, або Стежинка у Всесвіт», «Конструювання та інжиніринг у закладах дошкільної освіти за програмою «STEAM-освіта, або Стежинка у Всесвіт», «Цікава астрономія за програмою «STEAM-освіта, або Стежинка у Всесвіт»» – доцент Богдан Т. М., «Профілактика професійного вигорання: техніки стрес-менеджменту» – доцент Носко Ю. М., «Булінг у класі: що робити? Шляхи подолання» – доцент Кисла О. Ф., «Формування екологічної компетентності молодших школярів (загальні екологічні проблеми людства)», «Екологічні проекти: глобальні виклики людства» – доцент Коваль В. О., «Написати наукову статтю – це не страшно: що, куди і як? Секрети, етапи, супровід», «Основи проведення наукового дослідження. Підготовка педагогами наукових статей» – доцент Лимар Ю. М., «Реалізація ідей демократії в математиці» – старший викладач Запороженко Т. П., «Техніки креативності в роботі вчителя початкових класів», «Основи тренінгової діяльності» – доцент Коновальчук М. В., «Ейдетика # перезавантаження» – старший викладач Кошель А. П.

До курсів підвищення кваліфікації було залучено і викладачів факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв «Правопис 2019: що, чому й навіщо змінили» (воркшоп)», «Мовні ключики до успішної навчальної взаємодії» – доцент кафедри мов і методик викладання Дженжеро О. Л., «Body Percussion для навчання та релаксу», «Основи сценарної роботи вихователя» – доцент кафедри мистецтв Вергунова В. С., «Правопікульне малювання як ефективна альтернативна методика навчання образотворчого мистецтва», «Він увійшов до світу мистецтва художником (Візуальна лекція про творчість Т.Г. Шевченка)» – доцент кафедри мистецтв Силко Р. М.

Також у межах курсів було організовано і проведено професором Стрілець С. І. скайп-зустріч з доцентом математики Університету Південно-Східної Норвегії Сікундером Алі Бабер та випускницею

Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, аспіранткою Остравського університету (Чехія) Наталією Кисіль.

Згідно з планом, за I модуль учителі НУШ та ЗДО отримали сертифікат у межах прослуханих 30 годин від загального обсягу 150 / 130 годин (за встановленими нормами Кабінету Міністрів України). На платформі Google Classroom створено клас, де розміщено матеріали курсів підвищення кваліфікації, зазначено електронну адресу кафедри дошкільної та початкової освіти факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв НУЧК імені Т. Г. Шевченка для листування зі слухачами інноваційних курсів підвищення кваліфікації. Проведення другого модуля інноваційних курсів підвищення кваліфікації заплановано на січень 2020 року.

Висновки з дослідження і перспективи подальших наукових розвідок. На сьогодні вітчизняні курси з підвищення кваліфікації набувають нового змісту, оскільки спираються на демократичний розвиток в освіті, водночас вони є неодмінною складовою та обов'язком як для вчителя НУШ та вихователя ЗДО, так і для науково-педагогічного працівника вишу. Норми законодавства дають право педагогам вільно обирати форми навчання, вони можуть підвищувати свій рівень профкомпетентності шляхом самоосвіти. Відсутні можливості бути забезпеченим умовами для підвищення свого професійного рівня, відтак науково-педагогічні працівники факультету початкової освіти і мистецтв НУЧК імені Т. Г. Шевченка займалися самоосвітою, отримували сертифікати, відвідуючи різні тренінги та курси, аби потім скористатися своїм правом передати здобуті професійні компетентності на курсах з підвищення кваліфікації учителів НУШ та вихователів ЗДО. Проте поки що не відпрацьований механізм фінансування та організації інноваційних курсів, тому педагоги змушені отримувати офіційний документ, що формально підтверджує підвищення їх професійного рівня в традиційних установах, чим руйнується принцип демократії та вільного вибору.

Отже, значимість упровадження міжнародного освітнього досвіду та участь у міжнародних проектах не викликає сумнівів. Використання провідних ідей проекту «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті в Україні, Норвегії та Палестині» в освітньому процесі українських ЗВО дозволяє активізувати пізнавальну активність майбутніх педагогів, збагатити їх досвід професійної діяльності, розширити можливості пошуку нетрадиційних шляхів подачі навчального матеріалу.

Перспективами наукових досліджень мають стати уточнення вимог до отримання сертифікатів педагогами, механізм проходження курсів підвищення кваліфікації у вишах, унаочнення можливості реалізації дистанційної форми підвищення кваліфікації.

References

1. Вакуленко Т. И. Становление и развитие системы повышения квалификации учителей Германии: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. К., 1995. 186 с.
Vakulenko, T. I. (1995). Stanovleniye i razvitiye sistemy povysheniya kvalifikatsii uchiteley Germanii [Stanovleniye i razvitiye sistemy povysheniya kvalifikatsii uchiteley Germanii]. Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine.
2. Габелко О. М. Проблема підвищення кваліфікації вчителів. *Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград: КДПУ, 2015. Вип. 135. С. 79–83.
Gabelko, O. M. (2015). Problema pidvyshchennya kvalifikatsiyi vchyteliv [The problem of teacher training]. *Naukovi zapysky KDPV. Seriya: Pedagogichni nauky –KSPV Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences*. Kirovograd, Ukraine, Vol. 135, 79–83.
3. Гаманюк В. А. Система підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації у Німеччині: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 1995. 221 с.
Gamanyuk, V. A. (1995). Systema pidhotovky pedahohichnykh kadriv ta pidvyshchennya yikh kvalifikatsiyi u Nimechchyni [System of training of pedagogical personnel and improvement of their qualification in Germany]. Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine.
4. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково- педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р № 800. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/800-2019-p> (дата звертання: 16.11.2019)
Deyaki pytannya pidvyshchennya kvalifikatsiyi pedahohichnykh i naukovo- pedahohichnykh pratsivnykiv [Some issues of professional development of pedagogical and scientific-pedagogical workers]. postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 21 serpnya 2019 r № 800. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 21, 2019 № 800.]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/800-2019-p>
5. Сльникова Г. В. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників у т.ч. керівників, професійно-технічних навчальних закладів, навчання на підприємстві. *Теорія і методика професійної освіти*. Київ. 2014. № 5. С. 1–13.
Yelnikova, G. V. (2014). Pidvyshchennya kvalifikatsiyi pedahohichnykh pratsivnykiv u t.ch. kerivnykiv, profesiyno-tekhnichnykh navchal'nykh zakladiv, navchannya na pidpryyemstvi [Training of pedagogical staff, incl. managers, vocational schools, training at the enterprise]. *Teoriya i metodyka profesiynoi osvity – Theory and methodology of vocational education*. Kyiv, Ukraine, No. 5, 1–13.

6. Кіщенко Ю. В. Формування професійної майстерності вчителя в системі педагогічної освіти Англії та Уельсу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2000. 20 с.
Kischenko, Yu. V. (2000). Formuvannya profesiyanoi mausternosti vchytelya v systemi pedahohichnoyi osvity Anhliyi ta Uel'su [Formation of teacher's professional skill in the system of pedagogical education of England and Wales]. Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine.
7. Клокар Н. І. Андрагогічна модель підвищення кваліфікації педагогів на засадах диференційованого підходу. *Післядипломна освіта в Україні*. 2008. № 2 (13). С. 23–28.
Klokar, N. I. (2008). Andrahohichna model' pidvyshchennya kvalifikatsiyi pedahohiv na zasadakh dyferentsiyovanoho pidkhodu [Andragogical model of teacher training on the basis of differentiated approach]. *Pislyadyplomna osvita v Ukraini – Postgraduate education in Ukraine*. Kyiv, Ukraine, No. 2 (13), 23–28.
8. Ковальчук В. Професійний розвиток учителів: зарубіжний досвід. [Електронний ресурс]. URL: <http://education-ua.org/ua/porivnyalna-pedagogika> (дата звертання: 12.11.2019)
Kovalchuk, V. Profesiynyy rozvytok uchyteliv: zarubizhnyy dosvid [Professional development of teachers: foreign experience]. available at: Retrieved from <http://education-ua.org/ua/porivnyalna-pedagogika>
9. Корсак К. В., Гранюк Л. О. Франція: післядипломна освіта та її досягнення. *Післядипломна освіта в Україні*. 2001. № 1. С. 28–31.
Korsak, K. V, Granyuk, L. O. (2001). Frantsiya: pislyadyplomna osvita ta yiyi dosyahnennya [Frantsiya: pislyadyplomna osvita ta yiyi dosyahnennya]. *Pislyadyplomna osvita v Ukraini – Postgraduate education in Ukrain J*. Kyiv, Ukraine, No. 1, 28–31.
10. Котельнікова Н. М. Система післядипломної освіти вчителів у Китаї: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Луганськ, 2012. 274 с.
Kotelnikova, N. M. (2012). Systema pislyadyplomnoyi osvity vchyteliv u Kytayi [The system of postgraduate teacher education in China]. Candidate's thesis. Lugansk, Ukraine.
11. Лащихіна В. П. Розвиток системи підготовки педагогічних кадрів у Франції (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01. Київ, 2009. 20 с.
Lashchikhina, V. P. (2009). Rozvytok systemy pidhotovky pedahohichnykh kadriv u Frantsiyi (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittya) [Development of the system of training of pedagogical personnel in France (second half of XX – beginning of XXI century)]. Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine.
12. Луначек Вадим. Професійний розвиток вчителя; нові можливості, які відкриває Закон України «Про освіту». *Освітня політика, портал громадських експертів*. [Електронний ресурс]. URL: education-ua.org/.../1085-profesijnij-rozvytok-vchytelya-novi-mozhlyvosti-yaki-vidkrivae-zakon-ukrajini-pro-osvitu. (дата звертання: 12.11.2019)
Lunyachek, V. Profesiynyy rozvytok vchytelya; novi mozhlyvosti, yaki vidkryvaye Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Teacher professional development; new opportunities opened by the Law of Ukraine «On Education»]. *Osvitnya polityka, portal hromads'kykh ekspertiv – Educational policy, portal of public experts* URL: Retrieved from education-ua.org/.../1085-profesijnij-rozvytok-vchytelya-novi-mozhlyvosti-yaki-vidkrivae-zakon-ukrajini-pro-osvitu.
13. Луначек В. Е. Трансфер технологій як складова процесу підвищення кваліфікації керівників освіти. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*: зб. наук. пр. Випуск 52–53. Харків: Українська інженерно-педагогічна академія (УІПА), 2016. С. 201–210.
Lunyachek, V. E. (2016) Transfer tekhnolohiy yak skladova protsesu pidvyshchennya kvalifikatsiyi kerivnykiv osvity [Transfer of technologies as a component of process of professional development of heads of education.]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoyi osvity: zb. nauk. pr. – Problems of engineering and pedagogical education: Coll. Sciences*. Issue 52-53. Kharkiv: Ukrainian Academy of Engineering and Pedagogy, Ukraine, 201-210.
14. Мукан Н. Система неперервної професійної освіти педагогів Канади: інституції та їхня діяльність. *Вісник Львівського університету*. Львів. 2007. Вип. 22. С. 227-231.
Mukan, N. (2007). Systema neperervnoyi profesiynoyi osvity pedahohiv Kanady: instytutsiyi ta yikhnya diyal'nist' [The system of continuing professional education of teachers of Canada: institutions and their activities.]. *Visnyk Lvivs'koho universytetu – Bulletin of the University of Lviv*. Lviv, Ukraine, Iss. 22, 227-231.
15. Оліфіра Л. М. Підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників за накопичувальною системою: відповідь на виклики сучасності. *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2018. № 4. С. 43–47.
Olifira, L. M. (2018). Pidvyshchennya kvalifikatsiyi kerivnykh, pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv za nakopychuval'noyu systemoyu: vidpovid' na vyklyky suchasnosti [Improvement of qualification of managerial, pedagogical and scientific-pedagogical workers on the cumulative system: the answer to the challenges of the present]. *ScienceRise. Pedagogical Education*. Ukraine, No. 4, 43-47.

16. Проценко О. Б. Система післядипломної педагогічної освіти в Греції : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. К., 2009. 21 с.
 Protsenko, O. B. (2009). *Systema pisyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity v Hretyi* [The system of postgraduate pedagogical education in Greece]. Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine.
17. Синенко С. І. Розвиток післядипломної педагогічної освіти в країнах Західної Європи (Англія, Франція, Німеччина): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2002. 21 с.
 Sinenko, S. I. (2002). *Rozvytok pisyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity v krayinakh Zakhidnoyi Yevropy (Anhliya, Frantsiya, Nimechchyna)* [Development of postgraduate teacher education in the countries of Western Europe (England, France, Germany)]. Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine.
18. Скрипчук Н. В. Формування професійної майстерності вчителя іноземної мови в системі післядипломної освіти України і Франції. [Електронний ресурс]. *Народна освіта: електронне наукове фахове видання*. 2007. Вип. 1. URL: <http://nbuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2007-1/07snvouv.htm> (дата звертання: 11.11.2019)
 Skripchuk, N. V. (2007). *Formuvannya profesynoyi maysternosti vchytelya inozemnoyi movy v systemi pisyadyplomnoyi osvity Ukrayiny i Frantsiyi* [Formation of professional skill of a foreign language teacher in the system of postgraduate education of Ukraine and France]. *Narodna osvita: elektronne naukove fakhove vydannya – Public education: an electronic scientific professional publication*. Iss. 1. Retrieved from: <http://nbuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2007-1/07snvouv.htm>.
19. Соколова А. В. Професійна підготовка вчителя у системі педагогічної освіти Англії і Шотландії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01. Одеса, 2009. 20 с.
 Sokolova, A. V. (2009). *Profesynna pidhotovka vchytelya u systemi pedahohichnoyi osvity Anhliyi i Shotlandiyi* [Vocational teacher training in the system of pedagogical education in England and Scotland]. Candidate's thesis. Odessa, Ukraine.
20. Старостіна О. Удосконалення вітчизняної системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів з урахуванням досвіду Великої Британії. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія*. № 13. 2018. [Електронний ресурс]. URL: jrnل.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/.../13420 (дата звертання: 11.11.2019)
 Starostina, O. (2018). *Udoskonalennya vitchyznyanoi systemy pidvyshchennya kvalifikatsiyi pedahohichnykh kadriv z urakhuvannyam dosvidu Velykoyi Brytaniyi* [Improvement of the national system of professional development of pedagogical staff taking into account the experience of Great Britain]. *Visnyk Natsional'noho aviatsiynoho universytetu. Seriya: Pedahohika, Psykholohiya –Bulletin of the National Aviation University. Series: Pedagogy, Psychology*. Retrieved from jrnل.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/.../13420
21. Шацька О. П. Розвиток вищої педагогічної освіти в Китаї (70-ті рр. XX – початок XXI століття): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Луганськ, 2012. 250 с.
 Shatskaya, A. P. (2012). *Rozvytok vyshchoyi pedahohichnoyi osvity v Kytayi (70-ti rr. KHKH – pochatok KHKH stolittya)* [Development of higher pedagogical education in China (70s of XX – beginning of XXI century)]. Candidate's thesis. Lugansk, Ukraine.

Strilets S.

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2854-9188>

*the Doctor of Education, Professor,
 the Head of the Department of Preschool and Primary Education,
 T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
 Chernihiv (Ukraine) E-mail: kdpo_che@ukr.net*

THE INNOVATIVE FORMS OF THE QUALIFICATION IMPROVEMENT: REALITIES AND PROSPECTS

The aim of the study is to introduce the innovative forms of conducting the modules for the primary and preschool teachers' qualification improvement on the accumulative system of organizing the educational process of the Department of Preschool and Primary Education of the Faculty of Preschool and Primary Education and Arts at T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium».

According to the goal, the tasks of the research are the following: to clarify the pedagogical essence and peculiarities of the process of the qualification improvement in the innovative environment, to ground the innovative forms and organizational and pedagogical conditions of improving this process in the context of the innovative changes in the educational field experimentally.

The methodological basis of the study is the complex of the approaches: dialectical, which stipulates an objective approach to the logic of the development of the teachers' qualification improvement system, which responds to the global trends in the context of the innovative changes in the society and the educational process; personality and activity, which stipulates the process of the professional development of the teachers' qualification improvement within the system of activity (B. Ananiev, L. Buieva, L. Vyhotskyi, E. Zeier, I. Zymnia, O. Kyrychuk, H. Kostiuk, O. Leontiev, B. Lomov, A. Markova, V. Petrovskyi, S. Rubinshtein), axiological, which makes it possible to determine the teachers' value orientations in the process of the teachers' qualification improvement (H. Ball, I. Ziaziun, V. Kremen, N. Nychkalo, O. Savchenko, V. Sukhomlynskyi); competence approach (N. Bibik, L. Vashchenko, B. Hershunskyi, I. Hrishyna, L. Danylenko, E. Zeier, L. Karamushka, O. Lokshyna, A. Markova, V. Maslov, O. Ovcharuk, L. Parashchenko, O. Pometun, O. Savchenko, A. Khutorskyi).

The theoretical (comparative analysis, synthesis, generalization, modeling) and empirical methods (observation, questioning, experiment, documentation analysis), theoretical principles of philosophy have been used to solve the set tasks regarding the professional development and self-development of a personality in the system of the continuous education.

The scientific novelty. The content of the teachers' qualification improvement technology according to the pedagogical model of the accumulative system of the educational process organization has been worked out and implemented. The innovative pedagogical forms focused on the professional development of the pedagogical staff and activation of their professional self-education have been implemented. The idea of the mechanism of individual educational ways of the qualification improvement in the conditions of functioning the information and educational environment has been widespread.

The conclusions. It has been practically proven how legislative acts enable the teachers' rights to freely choose the form of education, and thanks to which they can improve their professional competence.

It has been grounded that the pedagogical conditions for the effective New Ukrainian School teachers' qualification improvement and teachers of preschool educational institutions for the introduction of the innovative forms of education are gaining their own teachers' experience through participation in the international projects, interactive trainings. The developed implemented program and the content of the teachers' qualification improvement technology according to the pedagogical model of the accumulative system of the educational process organization by the Department of Preschool and Primary Education of the Faculty of Preschool and Primary Education and Arts at T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium» have been demonstrated.

Keywords: teachers' qualification improvement, innovative forms of education, accumulative system of organizing the educational process.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2019

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор С. В. Гриценко